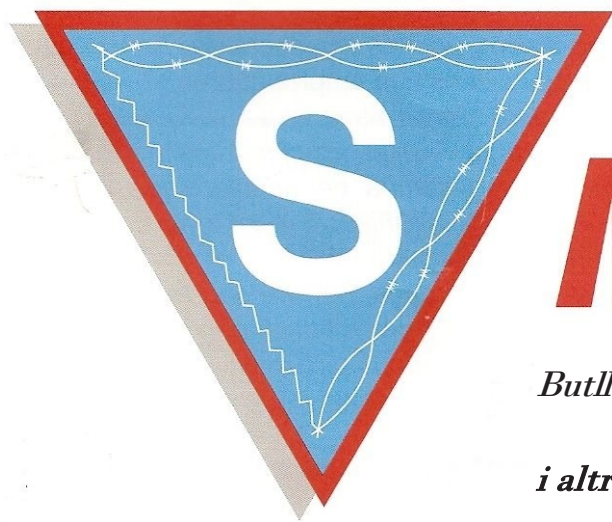

Mai més!

*Butlletí d'informació i comunicació de l'Amical de Mauthausen
i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya*

Sumari

- 1· Editorial.
 - Assemblea al Masnou.
- 2· Homenatge a Rosa Toran.
- 3· COL·LABORACIONS:
 - Homenatge a quatre bombers de Barcelona deportats.
- 5· INFORMACIONS:
 - Reunió CIM.
- 6· Congrés FIR a Barcelona.
- 7· Comunicat de l'Amical sobre el conflicte armat entre Israel i Hamàs.
- 8· Donació bandera republicana a l'Amical.
 - Reconeixements Taula Memòria d'Alcàsser.
- 9· Premi Arturo Barea.
 - Parkour monument víctimes Almeria.
 - PROJECTES:
 - Carretera a Gusen.
- 10· Treballadors portuguesos i espanyols al III Reich.
 - Alumnes de Sevilla visiten Buchenwald.
- 11· Entrevistes.
 - Llei de memòria democràtica de Catalunya.
 - XARXA MAI MÉS.
- 13· ACTIVITATS.
- 19· Lectures recomanades.
 - Recordem a...
- 20· Bon Any Nou 2024.

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis.

Sils, 1 baixos - 08002 Barcelona

Tel. 93 302 75 94

e-mail: info@amical-mauthausen.org

REDACCIÓ: Josep San Martín i Joan M.

Calvo.

MAQUETACIÓ: Josep San Martín

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant-ne la procedència.

EDITORIAL

“És un veritable triomf haver aconseguit que reneixi el somriure als rostres exangües i demacrats, somriure de la vida que triomfarà sobre els botxins...”

Aquestes paraules, de la deportada Odette Dugué, són un fragment del diari clandestí compartit entre les internes del *kommando* Hasag (Buchenwald), on havien estat traslladades des del camp de Ravensbrück. Van ser recollides per Lise Ricol Lodon a la seva autobiografia i són una mostra de resistència, lluita i optimisme en recordar els esforços que van haver de realitzar per celebrar el Nadal d'aquell any del 1944, quan a l'esperança per recobrar l'anhelada llibertat s'oposava la cruel realitat de la humiliació i la mort quotidiana.

Paraules que avui dia ens recorden el valor dels qui ens van precedir en la lluita per les llibertats i, a més, les ter-

ribles condicions a què es van veure abocades tants centenars de milers de persones a causa de les polítiques racistes, sectàries i discriminadores, que pretenien dominar el món.

Una lliçó, una altra més, que ens mostra i ensenya el camí per enfrontar-nos als qui avui, des de la més absoluta impunitat, propaguen els seus discursos d'odi, de menyspreu envers els valors de les societats democràtiques i d'ofensa envers la memòria dels qui ho van donar tot per assolir una societat més justa i equitativa.

Aprofitant el canvi d'any no volem deixar passar l'ocasió per renovar el compromís de la nova Junta amb la memòria de les víctimes del nazisme i desitjar-vos el millor per a aquest 2024 que acaba d'iniciar el seu camí, amb el convenciment –parafrasejant les paraules d'Odette Bagué– que el nostre somriure resistent, com a resposta als temps convulsos en què vivim, triomfarà sobre els botxins que ens amenacen actualment.

Assemblea al Masnou

El dia 11 de novembre passat vam celebrar la nostra Assemblea anual a la localitat del Masnou, localitat escollida per ser la població on residia la nostra companya Rosa Toran i, d'acord amb la família i l'ajuntament, vam fer coincidir la nostra reunió amb l'acte d'homenatge que va tenir lloc aquella mateixa tarda.

La jornada es va iniciar amb una recepció oficial a la sala de plens de l'ajuntament on el nostre president va

signar al llibre d'honor i el batlle de la localitat, Sr. Jaume Oliveras, va tenir paraules de benvinguda als socis de l'Amical que hi eren.

A l'assemblea van assistir 53 socis de

forma presencial i 16 més ho van fer en línia. Es va celebrar en un ambient distès i amable, on tothom va fer palesa la tristesa per l'absència de la nostra companya. En primer lloc, es va tenir un record per a les persones que han fet 40 anys com a socis, seguint amb el record dels socis i sòcies que van morir des de l'última assemblea, pels qui es va guardar un respectuós minut de silenci.

El secretari va explicar el nou mètode de votació i va presentar les votacions dels diferents temes propis de les assemblees ordinàries: lectura i aprovació de l'acta de l'assemblea anterior, els informes presentats per la Junta sortint, l'estat comptable i l'elecció de la nova Junta. Una Junta ampliada amb una incorporació a la delegació d'Aragó i que va obtenir el recolzament de 126 socis i sòcies de l'Amical, dels 127 que van exercir el dret a vot (una abstenció).

Al torn d'intervencions dels associats, previ al tancament de l'assemblea, es van fer diverses propostes amb la intenció de millorar o consolidar el funcionament o la captació de nous socis, algunes de les quals es poden implementar fàcilment.

La confiança renovada per part dels socis i sòcies de l'Amical ens reafirma per perseverar en els objectius fundacionals: aprofundir en el coneixement, treballar

per la difusió de la memòria de la deportació republicana i lluitar per la prevenció davant del discurs d'odi que la extrema dreta està escampant impunement a la nostra societat.

Nova Junta

Presidència d'Honor: Llibert Villar Piqué

Presidència: Joan M. Calvo Gascón

Vicepresidència, delegada al CIM i C. de Madrid: Concha Díaz Berzosa

Secretaria: Isidoro Teruel Manchón

Tresoreria: Alexandre Rigol Cuadra

Secretaria d'arxius i publicacions: Elvira Fernández Núñez

Delegat al Comitè Internacional de Mauthausen: Josep San Martín Boncompte

Vocalia: Fernando Cardoso Abad

Vocalia: Josepa Gardenyes

Vocalia: Francesc Sabater Puchol

Delegacions:

Andalusia: Miguel Ángel Ballesteros Moscosio, Daniel Luis Mir Arenas i Ángel del Río Sánchez

Aragó: Elena Blasco Sancho, Carlos Espés Lacima i Josep San Martín Boncompte

Comunitat Valenciana: Adrián Blas Mínguez Anaya

Euskadi, Navarra i la Rioja: Juan Francisco Murillo Díaz

Extremadura: José Hinojosa Durán

Madrid: Concha Díaz Berzosa

Regió de Múrcia Pedro J. López Soler

Alemanya i delegat al C. I. de Sachsenhausen: Tomás Baidal Soliveres

Àustria: Birgit Pichler

Homenatge a Rosa Toran

El mateix dissabte, 11 de novembre, al Masnou, va tenir lloc l'acte d'homenatge a la nostra companya Rosa Toran a l'*Espai Escènic Iago Pericot* on l'ajuntament de la localitat va fer entrega als familiars de la Rosa el seu reconeixement, a títol pòstum, com a Filla Adoptiva de la localitat, aprovat per unanimitat en un ple municipal anterior.

L'acte –al qual van assistir unes 250 persones– va comptar amb diverses intervencions de persones vinculades, d'una manera o altra, amb la Rosa Torán. El primer a prendre la paraula va ser el nostre president, Joan M. Calvo, que es va referir a la seva llarga trajectòria a l'Amical destacant l'enorme treball realitzat, el seu compromís i el gran llegat que ha deixat darrere seu. Celia Cañellas, que va compartir diversos projectes de recerca amb la Rosa, va glossar la seva trajectòria com a historiadora. El director del Memorial Democràtic de Catalunya, Jordi Font, va reconèixer la contundència dels arguments de la Rosa defensant la necessitat de la implementació de les polítiques de

Intervenció del president de l'Amical.

memòria. Rosa Sánchez, companya de treball de la Rosa durant anys, va glossar diversos aspectes de la seva capacitat docent i la petjada que va deixar en desenes d'exalumnes a diversos Instituts d'Educació Secundària. Totes les intervencions que van seguir

Alcalde del Masnou, fills i néts de Rosa Toran; a la dreta, el Quartet Brossa.

van destacar aspectes diversos de la vida de la Rosa que anaven des del compromís polític fins a la relació d'amistat personal.

L'acte va acabar amb les emotives paraules dels seus fills Xavier i Neus que van recollir, acompanyats pels néts i nêtes de la Rosa, el títol honorífic que els va atorgar l'alcalde del Masnou, Sr. Jaume Oliveras, el qual va tenir paraules de reconeixement institucional i

personal cap a la nostra companyia.

L'homenatge va estar amenitzat amb la música del *Quartet Brossa* que va interpretar peces del seu disc *Músiques de l'Holocaust*, amb el qual havia col·laborat la Rosa Toran quan ho estaven preparant. La interpretació musical va acabar amb una versió del *Bella Chao*, cançó popular italiana molt apropiada per la seva simbologia antifeixista.

COL·LABORACIONS

Homenatge a quatre bombers de Barcelona deportats

Marc Ferrer Murillo

El passat 3 de febrer va tenir lloc a l'Espai Bombers, museu i centre de formació i divulgació de la prevenció de riscos dels Bombers de Barcelona, situat al carrer Lleida, un homenatge institucional a quatre bombers de Barcelona que van ser deportats als camps de concentració nazis durant la Segona Guerra Mundial. Va comptar amb la presència, en representació de l'Ajuntament de Barcelona, del tinent de l'alcaldia de Seguretat i Prevenció, Albert Batlle i del regidor de Memòria Democràtica, Jordi Rabassa; en representació del Servei de Protecció Civil, Prevenció i Extinció d'Incendis i Salvaments (SPCPEIS), el seu cap, Sebastià Massagué; Àlex Rigol, en representació de l'Associació Amical de Mauthausen; i Eugeni Renom i Núria Cusidó, familiars del bomber deportat Eugeni Riera. A l'acte hi va assistir un nombrós públic, entre el qual, força integrants dels Bombers de Barcelona i alguns comandaments.

Les persones mencionades van fer un parlament cadascuna en un acte molt emotiu. A l'acabar els parlaments es van descobrir quatre plaques commemoratives amb el nom de cadascú, el camp on patiren la deportació i la data de la mort o l'alliberament, presidides totes elles, per una altra gran placa amb la inscripció: *En reconeixement als Bombers de Barcelona deportats als camps de concentració nazis de Mauthausen i altres camps.*

L'acte va ser possible gràcies a les investigacions del

En reconeixement als bombers de
Barcelona deportats als camps de
concentració nazis de Mauthausen
i altres camps

Miquel Bosquet i Folqué
Deportat
Va morir al camp nazi de Gusen

11/11/1941

Eugeni Riera i Moll
Deportat
Va morir al camp nazi de Mauthausen

05/08/1941

Josep Alcoverro i Solé
Deportat a Mauthausen
Alliberat

05/05/1945

Jesús del Pueblo i Moreno
Deportat a Mauthausen
Alliberat

05/05/1945

bomber i historiador Marc Ferrer i també a l'interès especial del Servei de Protecció Civil, Prevenció i Extinció d'Incendis i Salvaments, la Plataforma per a la Defensa del Patrimoni Històric dels Bombers de Barcelona i l'Amical de Mauthausen. Des de Bombers de Barcelona es va pensar en *l'Espai Bombers* com el lloc idoni per instal·lar plaques commemoratives en reconeixement a aquests bombers, al costat de la façana on hi ha el record dels bombers barcelonins morts en acte de servei.

Els quatre bombers homenatjats són:

Miquel Bosquet i Folqué.

Nascut a Montblanc (Conca de Barberà) el 1905, va ingressar al cos de Bombers el 1936. Va ser mobilitzat per l'exèrcit de la República el 1938. Al febrer de 1939 es va exiliar a França. Va ser empresonat en el camp de concentració d'Argelers (Roselló), i després es va enrolar en una Companyia de Treballadors Estrangers (CTE) sent traslladat, el novembre de 1939, a realitzar treballs de fortificacions a la Línia Maginot. Va ser detingut pels alemanys el 20 de maig de 1940 a Amiens i traslladat al camp de presoners Stalag VII-A

Miquel Bosquet Folqué

a Moosburg (Alemanya). Va ser deportat al camp de concentració de Mauthausen on va arribar el 6 d'agost. El 17 de febrer de 1941 va ser traslladat al camp de concentració de Gusen. Allà se li va assignar el número de presoner 3.462. La seva mort està certificada en el mateix camp l'11 de novembre de 1941, a les 12:59h. Tenia 36 anys

Eugeni Riera i Moll.

Nascut a Barcelona el 1895, va entrar al cos de bombers el 1917. Es va exiliar a França a finals de gener de 1939. Es va allistar a les Companyies de Treballadors Estrangers (CTE) des d'on va ser enviat a treballar al nord-est de França. Va ser detingut pels alemanys a finals de juny de 1940 a Saint-Dié-des-Vosges i traslladat al Stalag número V-D situat a Estrasburg. Posteriorment va ser deportat al camp de concentració de Mauthausen, arribant l'11 de desembre de 1940. Allà se li va assignar el número de presoner 5.192. La seva mort està certificada en el mateix camp el 5 d'agost de 1941 a les 7:45h. Tenia 45 anys.

Josep Alcoverro i Solé.

Nascut a Barcelona el 1907, va ingressar com a bomber de Barcelona el 1936. Va ser mobilitzat per l'exèrcit de la República el 1938 i va emprendre el camí de l'exili a principis de 1939. Va ser empresonat en el camp de concentració d'Argelers (Roselló). Enrolat en una Companyia de Treballadors Estrangers (CTE) va ser traslladat al nord de França. El 4 de juny de 1940 en uns combats contra els alemanys a Bray-Dunes, prop de Dunkerque, va ser ferit i fet presoner pels nazis. Va ser deportat a l'Stalag VI-A, situat a la localitat alemanya d'Hemer. El 21 de març de 1941 va ser deportat al camp de Mauthausen on va arribar el 3 d'abril. Allà se li va assignar el número de presoner 3.778. Va ser alliberat pels aliats el 5 de maig 1945 i es va establir a França. Va morir a Banyuls de la Marenda (Rosselló) el 24 de desembre de 1992.

Jesús del Pueblo i Moreno.

Nascut a Hellín (Albacete) el 1903, va ingressar com a bomber el 1936. Va ser mobilitzat per l'Exèrcit de la República el 1938. Es va exiliar a França a principis de 1939. El van fer presoner els nazis (desconeixem lloc i data) i va ser deportat com a treballador forçat a la companyia MSO situada a Offenbach (Alemanya) i allà va ser-hi entre el 3 d'octubre de 1942 i el 10 de desembre de 1943. El 1944 va ser traslladat al camp d'extermini d'Auschwitz-Birkenau (Polònia). El 27 de gener de 1945 va ser traslladat al camp de concentració de Mauthausen on li van assignar el número de presoner 123.526.

Va ser alliberat pels aliats el 5 de maig de 1945. Desconeixem què va ser d'ell a partir d'aquella data.

Jesús del Pueblo Moreno

INFORMACIONS

Reunió Comitè Internacional de Mauthausen

El dia 4 de novembre va tenir lloc a l'ajuntament de París la reunió ordinària de tardor del Comitè Internacional de Mauthausen (CIM).

A la reunió es va informar sobre la situació actual de l'ampliació del memorial de Gusen amb l'adquisició per part del Govern d'Àustria d'una àmplia zona dels terrenys on estava ubicat l'antic Camp de Gusen. A la reunió va assistir la directora del Memorial de Mauthausen Bàrbara Glück, que va donar detalls sobre el disseny projectat per convertir aquests terrenys en el futur Memorial de Gusen, que ampliarà de manera destacada l'espai actual.

Els delegats del CIM van mostrar també la seva preocupació per l'increment dels moviments d'ultradreta a Europa i al món en general, i van fer pública una crida a combatre l'ascens del nazi-feixisme que reproduïm:

El Comitè Internacional de Mauthausen, reunit a París el 4 de novembre del 2023, set mesos abans de les eleccions per a la renovació del Parlament Europeu, expressa la seva profunda preocupació per l'incre-

ment de l'extrema dreta a Europa i a tot el món i llança la crida següent a l'opinió pública democràtica:

**Crida del Comitè Internacional Mauthausen
Mai més feixisme!**

**Ens oposem fermament a l'enfortiment dels partits
neofeixistes a Europa!**

El Comitè Internacional Mauthausen, fundat el 1944 com a moviment internacional de resistència clandestina al camp de concentració de Mauthausen, es va convertir, després de l'alliberament, en l'associació internacional dels supervivents, on lluiten per la defensa dels drets humans, la justícia social i la pau i

recorden contínuament els crims del nazisme.

Els nazis i els seus col·laboradors feixistes van destruir Europa i van assassinar milions de persones. Tots aquells que no s'ajustaven a la seva visió inhumana del món van ser perseguits, obligats a marxar a l'exili o assassinats. Van prohibir l'educació i la cultura contràries a la seva ideologia i van cremar llibres. Per evitar que tot això tornés a passar en el futur, els supervivents dels camps de concentració van proclamar, després de l'alliberament del nazisme, el lema: ***Mai més nazisme ni feixisme!***

El Jurament de Mauthausen del 16 de maig de 1945 afirma:

Després d'una estada de diversos anys al camp, comprenem molt millor el valor de la fraternitat dels pobles. Fidels a aquest ideal, jurem mantenir el nostre esperit de solidaritat i unió per continuar la lluita contra l'imperialisme i el fanatisme nacional. El món ha estat alliberat de l'amenaça hitleriana gràcies a l'esforç comú de tots els pobles i gràcies a aquest mateix esforç ens ha estat tornada la nostra estimada llibertat, tan desitjada per totes les nacions.

La pau i la llibertat són les garanties de la felicitat dels pobles i la construcció del món sobre noves bases de justícia social i nacional és l'únic camí per a la col·laboració pacífica de les nacions i dels pobles. Ja reconquerides la nostra llibertat i la dels nostres països, volem guardar a la nostra memòria la solidaritat internacional del camp i aprendre d'ella.

Amb gran preocupació observem a molts llocs i, especialment a Europa, com els moviments i partits feixistes, nacionalistes i d'extrema dreta estan guanyant força. Ja estan representats a molts parlaments locals i alguns països estan governats per ells. En tots aquests llocs, són clarament visibles els seus esforços per erosionar progressivament la democràcia en vistes a la seva destrucció, així com per desposseir la cultura i l'educació de la seva diversitat al servei d'una suposada comunitat nacional de valors. La història del nacionalsocialisme, la seva trajectòria cap al poder i la ràpida instauració d'una dictadura que el va seguir és un exemple típic. La història també ens ensenya que els partits polítics que, pel seu propi afany de poder, formen coalicions amb partits antidemocràtics, els acaben enfortint i aplanant el camí per a l'abolició de la democràcia.

Aquesta evolució amenaçadora s'ha de prendre seriosament una vegada per totes! Encara hi ha una oportunitat d'aturar aquesta progressió i triar un camí diferent. Units, en solidaritat amb tots aquells que estan compromesos amb la democràcia, els drets humans i la solidaritat internacional, la justícia social i la pau, ho podem aconseguir. El Comitè Internacional de Mauthausen fa una crida a la comunitat internacional perquè s'aixequi i defensi amb resolució els èxits de la democràcia i la lluita contra el racisme.

No hi pot haver pau sense justícia política i social!

No més feixisme!

Celebració a Barcelona del XIX Congrés de la Federació Internacional de Resistents

La Federació Internacional de Resistents (FIR) entitat antifeixista de caràcter internacional es va crear després de la Segona Guerra Mundial per resistents, partisans, supervivents dels camps nazis, i lluitadors antifeixistes en general. L'Amical de Mauthausen es va incorporar com a membre de ple dret, poc temps des-

prés de la seva legalització l'any 1978. El secretari general de la FIR durant la primavera passada va proposar a la nostra associació i a l'*Associació de Persones Expresses Polítiques del Franquisme* la possibilitat de organitzar el XIX Congrés a Barcelona. Repte que vam assumir les dues entitats i que va comptar amb la col·laboració activa de l'*Amical dels Brigadistes Internacionals*, l'*Ateneu de Memòria Popular* i el suport de l'*Ajuntament de Barcelona*, el *Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya* i la *Secretaria d'Estat de Memòria Democràtica*.

El congrés va tenir lloc el dissabte 28 d'octubre a la seu del sindicat Comissions Obreres de Catalunya que va cedir, amb aquesta finalitat, espais i infraestructures. Va ser un èxit organitzatiu i de participació amb l'assistència de més de 60 delegats i delegades procedents d'altres països europeus. Hi va haver debats i es van aprovar diverses resolucions que fixen el posicio-

nament de l'organització davant les properes eleccions europees i sobre els conflictes bèl·lics actuals que afecten d'una manera insuportable les comunitats civils afectades, apel·lant a les instàncies internacionals perquè exigeixin un alto el foc i l'inici de negociacions per assolir una pau segura per a aquestes poblacions.

Recepció a l'ajuntament de Barcelona

les penalitats de la Segona Guerra Mundial; i a **Delfina Tomás Vidal**, una persona amb anys de treball administratiu a la FIR i molt estimada a l'Amical per la seva vinculació amb l'associació durant anys i la seva relació amb els supervivents republicans dels camps nazis.

Acte a l'Espluga de Francolí

Els delegats i les delegades de la FIR van assistir el dia anterior a l'ajuntament de Barcelona al lliurament dels premis *Michael Vanderborcht* i entre les persones que el van rebre cal destacar **Liliana Segre**, senadora vitalícia d'Itàlia i supervivent del camp d'extermini de Birkenau; a **Teresa Alonso**, companya de l'Associació de Persones Expresses Polítiques del Franquisme, que amb 12 anys va sortir, juntament amb uns altres 3.000 nens, cap a l'URSS on va patir

El dia 29 al matí, els congressistes van fer un homenatge al parapet que recorda al *Camp de la Bota* a les víctimes de la dictadura franquista i posteriorment es van unir als actes organitzats per l'*Amical dels Brigadistes Internacionals*, que commemoraven l'aniversari del comiat dels Brigadistes Internacionals als carrers de Barcelona i a l'Espluga de Francolí l'octubre del 1938.

Comunicat de l'Amical davant el conflicte armat entre Israel i Hamàs

Com a associació memorialista fundada per deportats/des republicans/es supervivents dels camps de concentració nazis amb la finalitat de donar a conèixer al món l'horror que van patir milions de persones i perquè **MAI MÉS!** tornessin a succeir fets semblants, la Junta Directiva manifesta que:

Ens solidaritzem amb el patiment que milers de persones pertanyents a la societat civil estan patint en aquests moments a la regió i condemnem totes les violacions dels Drets Humans (DDHH) que s'estan cometent com a conseqüència de:

(1) els atacs protagonitzats per Hamàs a la frontera de Gaza amb Israel el 7 d'octubre passat, on van assassinar de manera indiscriminada més d'un miler de persones innocents de diverses nacionalitats i van segrestar més d'un centenar de ciutadans civils.

(2) la resposta d'Israel bombardejant infraestructures i edificis de Gaza, ocasionant milers de morts palestins i sotmetent la població a un bloqueig inhumà de combustible, aliments, medicines i electricitat, a la qual cosa s'afegeix l'amenaça d'envair el territori amb el consegüent ultimàtum perquè la població civil es desplaci a la zona sud de Gaza.

Davant d'aquesta situació, interpel·lem els diferents organismes internacionals per establir un alto el foc durador i iniciar negociacions que condueixin a una solució pacífica sobre la base de les resolucions de les Nacions Unides.

Amnistia Internacional, associació referent a la defensa dels DDHH, i amb la qual ens identifiquem en els seus plantejaments davant del conflicte, ho ha exposat clarament en diversos comunicats emesos en dies passats, als quals ens remetem:

(7 d'octubre) Israel i els Territoris Palestins Ocupats: Civils de banda i banda paguen el preu d'una escalada, sense precedents, de les hostilitats entre Israel i Gaza a mesura que augmenta el nombre de morts.
<https://www.amnesty.org/.../israel-opt-civilians-on-both.../>

(12 d'octubre) Israel: Els grups armats palestins han de retre comptes pels assassinats, segrestos i atacs indiscriminats comesos contra civils de forma deliberada.
<https://www.amnesty.org/.../israel-palestinian-armed.../>

(12 d'octubre) Israel i els Territoris Palestins Ocupats: Israel ha d'aixecar el bloqueig il·legal i inhumà sobre Gaza quan la central elèctrica de la Franja es queda sense combustible.

<https://www.amnesty.org/.../israel-opt-israel-must-lift.../>

Barcelona, 18 d'octubre del 2023

Donació bandera republicana a l'Amical

El 12 de juliol a la seu d'Amical de Mauthausen, Rafael González, fill del deportat José Antonio González Sierra, de Tabernas (Almeria) ens va donar una bandera republicana que ell mateix havia teixit amb llana de bona qualitat les setmanes anteriors. Amb aquest emotiu detall, Rafael ha volgut agrair-nos el viatge a Mauthausen el mes de maig passat. Ens va recordar amb afecte les atencions que van rebre, ell i la seva companya, durant el viatge; l'emoció de la seva participació a l'homenatge realitzat al castell de Hartheim, on va ser assassinat el seu pare, i per la convivència

compartida amb els més de 120 viatgers de diferents edats i procedència.

Reconeixements Taula de Memòria d'Alcàsser

La Taula de Memòria d'Alcàsser fa un reconeixement als homes i dones que s'han caracteritzat per la seva dedicació i treball en la defensa dels Drets Humans i en la recerca de la Veritat, la Justícia i la Reparació.

aquest premi reconeix una vegada més tota la tasca com a investigador, com a activista i difusor de la memòria de la deportació dels valencians i valencianes deportats als camps nazis.

El lliurament d'aquest reconeixement va tenir lloc el dia 27 de desembre a Alcàsser.

Adrián Blas Mínguez, rebent el reconeixement.
Fotos: Checkout @checkoutlabs

Entre els premiats hi ha el nostre delegat al País Valencià, Adrián Blas Mínguez, a qui fem arribar l'enhorabona des de les pàgines d'aquest butlletí perquè

Premi Arturo Barea

El nostre delegat a Extremadura, José Hinojosa Durán, Doctor en Història, ha guanyat el Premi Arturo Barea atorgat per la Diputació de Badajoz, per un treball sobre el Partit Comunista a Extremadura du-

rant el Front Popular.

Des d'aquí fem arribar a José Hinojosa la nostra felicitació per aquest premi que reconeix la seva tasca d'investigador, tasca que coneixem des de l'Amical pel seu treball laboriós de recerca sobre els deportats i deportades extremenys.

Parkour al monument a les víctimes del nazisme d'Almeria

Denúncia i indignació a Almeria per la utilització del monument als almeriencs deportats per realitzar sobre les columnes un *parkour* que banalitza aquest memorial, davant del qual, en dates assenyalades, es realitzen actes en record de cadascun dels deportats almeriencs, simbolitzats en cadascuna de les columnes erigides.

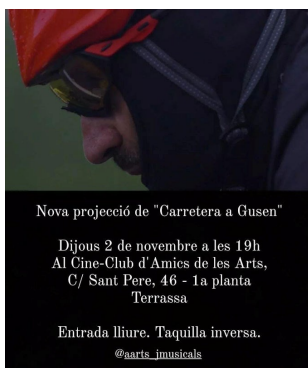
Des de l'Amical de Mauthausen i altres camps exigim a les autoritats, de les quals depèn la conservació del memorial esmentat, que posin els mitjans explicatius i de conservació per a evitar que aquest monument pateixi nous atacs o banalitzacions com els que ja s'han denunciat tant ara com altres ocasions anteriors.

Foto: Font, *Diario de Almeria*

PROJECTES

Documental *Carretera a Gusen*

Nova projecció de "Carretera a Gusen"

Dijous 2 de novembre a les 19h
Al Cine-Club d'Amics de les Arts,
C/ Sant Pere, 46 - 1a planta
Terrassa

Entrada lliure. Taquilla inversa.
@aarts_inusicals

Com ja vam informar al Butlletí anterior, el documental *Carretera a Gusen* –produït per l'Amical– es va presentar el passat 12 de juny a Terrassa, posteriorment s'ha presentat a Ejulve (Terol) els dies 9 i 13 d'agost i a Jorcas (Terol) el dia 10. Un total d'unes 250 persones el van visionar en aquestes localitats de Terol. Va ser molt interessant el debat posterior a la primera projecció a Ejulve; i la presentació a Jorcas, amb molts assistents, va ser molt emotiva per l'empatia que es va generar amb els protagonistes: Félix Izquierdo García, deportat assassinat a Gusen, originari d'aquesta localitat de Terol i Álex Cirera Izquierdo, el seu nét, protagonista del

documental. Simbòlicament, amb aquesta presentació, Félix va tornar al seu poble un segle després de la seva partida cap a Catalunya buscant un futur millor que es va veure truncat per la guerra, l'exili i la seva deportació a Mauthausen el 14 de desembre de 1940. Unes presentacions que van ser recollides per *Diario*

Projecció del documental a Jorcas (Terol)

de Teruel i Heraldo de Aragón.

Al llarg d'aquests darrers mesos el documental s'ha projectat novament a Terrassa, a La Granadella (Lleida) i a Vilassar de Dalt i s'estan programant projeccions a Vilafranca del Penedès, Terrassa, Sabadell, La Garriga, Lleida, Bujaraloz, Saragossa...

Paral·lelament a la programació d'aquestes dues presentacions, l'Amical va començar una campanya de

micromecenatge per finançar diferents objectius de postproducció. La quantitat sol·licitada era de 5.600 i en el moment de publicar aquest butlletí s'ha recaptat un 70% del sol·licitat.

Les persones o entitats que vulguin col·laborar amb aquest projecte ho poden fer des del següent enllaç: <https://www.migranodearena.org/reto/-carretera-a-gusen-2000-km-en-bicicleta-desde-terrasa-a-mauthausen->

Treballadors portuguesos i espanyols al III Reich (FORCEP)

L'Amical de Mauthausen ha col·laborat en aquest projecte europeu sobre els treballadors espanyols i portuguesos durant el III Reich aportant informacions i documentació diversa sobre diversos espanyols que van patir treballs forçats a mans dels nazis.

El dia 12 de setembre el nostre president, Joan M. Calvo, va participar en una taula rodona celebrada a la *Maison de la Recherche* de la Universitat de París-8 Vincennes-Saint Denis, on es van compartir experiències amb experts portuguesos sobre la coincidència

en les itineràncies personals d'algunes de les víctimes d'origen ibèric i sobre la perspectiva de la necessària memòria de les víctimes del nazisme als nostres països respectius. A la ponència presentada per l'Amical es van explicar els orígens de la nostra associació, l'any 1962, i es van exposar diversos exemples de les propostes adreçades al món educatiu: conferències, tallers de cinema, viatges commemoratius, homenat-

ges als nostres deportats i deportades...

En finalitzar la taula rodona es va visitar l'exposició on han quedat plasmades, amb diversos exemples personals, les trajectòries d'aquells treballadors d'origen portuguès o espanyol, alguns d'ells en règim lliure i molts altres patint les condicions infrahumanes com a treballadors forçats als territoris ocupats pel Reich o a l'interior d'Alemanya.

Alumnes de Sevilla visiten el Memorial de Buchenwald

A finals del mes de maig un grup d'alumnes universitaris i d'Educació Secundària de Sevilla, acompanyats pels professors Daniel Mir i Miguel Ángel Ballesteros, delegats a Andalusia de l'Amical de Mauthausen, van fer una estada al Memorial de Buchenwald. Van participar en diferents tallers per conèixer el funcionament del camp i les seves finalitats durant el període nazi, en què milers de persones van patir un

tracte inhumà entre els seus murs i filats. Van visitar també els espais on s'ubiquen les plaques de reconeixement i homenatge, com la que Amical de Mauthausen i altres camps va instal·lar l'abril del 2015 per recordar els republicans espanyols (homes i dones) que van ser deportats al camp de Buchenwald. L'experiència ha estat molt ben valorada pels alumnes participants.

Entrevistes

Al *Diario de Teruel*, del 7 de juliol es va publicar una entrevista al president de l'Amical, arran del manifest de la nostra associació sobre els pactes a les institucions amb l'extrema dreta.

Domingo, 3 de diciembre de 2023

Diario de Teruel

TERUEL BAJA ARAGÓN COMARCAS CULTURA DEPORTES EN LA ÚLTIMA OPINIÓN EDICIÓN EN PDF HEMEROTECA

EN LA OTRA
Juan Manuel Calvo, presidente de Amical Mauthausen: "Me preocupa que los partidos democráticos compren el discurso de la extrema derecha"
"Se cuenta con ellos no sólo cuando son imprescindibles y eso afectará a las políticas que se pongan en marcha"

<https://www.diariodeteruel.es/entrevistas/juan->

[manuel-calvo-presidente-de-amical-mauthausen-me-preocupa-que-los-partidos-democraticos-compren-el-discurso-de-la-extrema-derecha](https://www.elinconformistadigital.com/2023/07/08/una-conversacion-con-juan-manuel-calvo-los-espanoles-en-la-segunda-guerra-mundial-por-francesc-sanchez/)

Llarga entrevista a l'*Inconformista Digital* al nostre president en què es va parlar sobre la deportació dels republicans espanyols als camps nazis i de la presència dels espanyols a la Segona Guerra Mundial:

<https://www.elinconformistadigital.com/2023/07/08/una-conversacion-con-juan-manuel-calvo-los-espanoles-en-la-segunda-guerra-mundial-por-francesc-sanchez/>

<https://xarxanet.org/internacional/noticies/una-xarxa-treballar-la-recuperacio-de-la-memoria-i-la-prevencio-del-feixisme>

Diari de Sabadell 13 de novembre:

<https://www.diaridesabadell.com/2023/11/12/entrevista-juan-manuel-calvo-amical-mauthausen/>

Llei de Memòria Democràtica de Catalunya

El dia 20 d'octubre el nostre president, Joan M. Calvo, va comparèixer en nom de la nostra associació a la comissió de Justícia del Parlament de Catalunya per fer valoracions i presentar propostes al Projecte de Llei de Memòria Democràtica de Catalunya. Es van exposar diferents temes per millorar el projecte de llei amb el desig que la llei arribi a bon port en aquesta legislatura: assegurar la corresponent dotació pressupostària, demanar que la commemoració del 14 d'abril reivindiqui la proclamació de la Segona Repù-

blica, la necessitat d'introduir estabilitat en la direcció del Memorial Democràtic...

XARXA MAI MÉS

IX Trobada d'Ajuntaments de la Xarxa Mai Més

Es va celebrar a Cerdanyola el passat 23 de novembre amb l'assistència d'unes 70 persones en representació de 22 ajuntaments, (8 més van excusar la seva assistència), 7 entitats de memòria o culturals, la Di-

putació de Barcelona, la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona i un grup d'alumnes de Cerdanyola.

Al llarg de la jornada vam tractar temes d'interès pels ajuntaments a l'hora de dissenyar les seves polítiques de memòria. El company de l'*Associació Catalana de Persones Expresses Polítiques del Franquisme*, en Domènec Martínez García va parlar de *La Implementació de la les lleis i programes de memòria als municipis*. Posteriorment el text de la seva ponència el van reenviar a tots els participants a la Trobada, acompanyada de la moció que vam acordar un grup d'entitats per ser presentada als plens municipals, cercant el compromís polític dels nostres regidors i regidores en la implementació de la Llei de Memòria Democràtica, informant del seu abast i acompanyant a entitats i població per tal de fer-la efectiva.

Per part de l'Amical de Mauthausen es van presentar tres propostes d'actuació molt concretes i que ens poden ajudar a difondre la memòria de la deportació

republicana, l'exili, la deportació, l'extermini i l'Holocaust durant el règim nazi:

—En Xesco Montañez, col·laborador de l'Amical va presentar dos tallers de difusió: *Holocaust i Deportació. Historia. Memòria, Cinema, i Repressió franquista, exili i deportació republicana a través del cinema*.

—L'Àlex Cirera, soci de l'Amical, va presentar el projecte del documental *Carretera a Gusen*, del qual es protagonista i que, com sabeu, ha estat produït per l'Amical de Mauthausen.

Les presentacions que van fer els ajuntaments de Terrassa, Sant Just Desvern, L'Hospitalet de Llobregat i Cerdanyola van servir per conèixer de primera mà experiències ben diverses, però totes elles són una mostra de la voluntat política per concretar, amb projectes sòlids, accions de memòria lligades, en alguns casos, a la pròpia recuperació i posada en valor del patrimoni històric local.

Des de l'Amical valorem molt positivament el desenvolupament d'aquesta IX Trobada d'Ajuntaments de la Xarxa Mai Més i la permanent col·laboració amb els ajuntaments de la Xarxa per continuar treballant per la memòria democràtica, en uns temps tant convulsos i complexos, on encara és més necessari sumar esforços per minimitzar la presència impune, entre nosaltres, dels discursos d'odi de l'extrema dreta.

4 de juliol. Sabadell (Barcelona). Organitzat per l'ajuntament de Sabadell, es va presentar, a un grup de docents, el taller *Repressió franquista, exili i deportació al cinema* creat pel Xesco Montañez. El taller

mostra diverses seqüències de pel·lícules de ficció acompanyades de propostes documentals. Va ser molt interessant l'intercanvi de punts de vista amb els parti-

cipants que van valorar molt positivament la proposta per la seva potencialitat a les aules. A l'inici, Santi Plaza, el coordinador de la sessió, va recordar a la Rosa Toran en aquest primer acte de l'Amical després del seu traspàs.

11 de juliol. Terrassa (Barcelona). Es va dur a terme la segona projecció del documental *Carretera a Gusen*, amb l'assistència d'unes 150 persones que van participar en un col·loqui posterior interessant amb Àlex Cirera, Eloy Calvo (director del film), Santi Moga (càmera del documental) i el nostre president. Unes 550 persones en total van assistir a les dues projeccions realitzades al cinema Catalunya de Terrassa.

15 de setembre. Lleida. Reunió a la Paeria amb el nou regidor que portarà el tema de memòria democràtica, Carlos Enjuanes Llop. A la reunió van ser presents Joan M. Calvo, president de l'Amical, Josep San Martín, coordinador del projecte de col·laboració amb Lleida per part de l'Amical, i Josep Serra, tècnic de cultura i memòria democràtica de l'ajuntament de Lleida. Es va informar, a la reunió, el nou regidor de la col·laboració existent entre l'Amical i l'ajuntament de Lleida des de la signatura del conveni de col·laboració i el treball realitzat en les dues darreres legislatures, així com de la continuïtat de la col·laboració i dels projectes per al proper any 2024.

20 de setembre. Sant Vicenç dels Horts (Barcelona). El president de l'Amical, Joan M. Calvo i l'alcalde, Sr. Miguel Comino Haro, van signar el conveni d'adhesió a la Xarxa Mai Més de l'Amical de Mauthausen, amb el compromís de programar activitats de Memòria, així com establir una col·laboració per desenvolupar polítiques de Memòria Democràtica

entre aquest municipi del Baix Llobregat i la nostra associació.

23 d'octubre. Seu de l'Amical (Barcelona). Dos grups d'alumnes de 1r de Batxillerat de l'IES *Forat del Vent* de Cerdanyola del Vallès (Barcelona) van visitar la seu de l'Amical. L'objectiu de la visita era conèixer els orígens i l'evolució de la nostra entitat i sobretot el poder tenir contacte amb fonts primàries (amb la lectura i estudi d'una selecció de documents de l'arxiu), fet que va ser valorat molt positivament pels alumnes i el professorat. Aquesta activitat forma part del projecte *Amadeo. Història i Memòria*, que aquests alumnes estan desenvolupant.

3 de novembre. Caldes de Montbui (Barcelona). Instal·lació d'una Stolpersteine recordant a Pere Torrades, amb residència a Caldes, que va ser deportat al camp de Dachau. Posteriorment va ser traslladat a un *kommando* del camp de Flossenbürg on va ser alliberat. Va estar present la seva filla, arribada des de França per participar, emocionada, a l'homenatge al seu pare. La jornada va concloure amb una conferència a la biblioteca pública de la localitat, impartida pel president de la nostra associació: *Els republicans al camp de Dachau*.

12 de novembre. Sabadell (Barcelona). Dues noves Stolpersteine recorden els deportats José García Campillo i Pere Sabater Carbonell, el veïnatge del qual a la ciutat va ser comunicat per la nostra associació arran del treball realitzat durant la pandèmia que ens va permetre localitzar la residència de la major part dels deportats republicans. El treball posterior, des de l'arxiu de Sabadell, va permetre recuperar-ne la trajectòria, així com la localització dels seus familiars que van assistir a l'acte.

25 de novembre. L'Hospitalet de Llobregat (Barcelona). Al llarg del matí es van col·locar les primeres onze Stolpersteine corresponents als següents deportats locals: Manuel Fernández Torres, Miguel Iriarte Uribe, Eugeni Querol Puyo, Manuel Alfonso Ortells, Eloy Ferrer Díaz, José Vives Campos, Manuel Vives Campos, Félix Quesada Herrerías, Ciriaco Quesada Torreblanca, Josep Masip Garrich, Ferran Polo Tapias. A l'acte central va participar el nostre president, Joan M. Calvo, juntament amb el director del Memorial Democràtic, Sr. Jordi Font, i el tercer tinent de l'alcaldia, Sr. David Quirós Brito.

ACTIVITATS

22 i 23 de maig. Saragossa. Els alumnes de l'IES *Miguel Catalán*, que van participar al viatge a Mauthausen a primers de maig, van compartir amb els seus companys i companyes de l'Institut les seves experiències i emocions viscudes durant aquest viatge tan emotiu.

22 de juny. Portugaleta (Biscaia). Al voltant dels actes de memòria, l'ajuntament va fer un emotiu record als set veïns de la localitat deportats. Els actes es

van iniciar amb la conferència que va fer l'historiador Etxahun Galparsoro *Bascos i portuguesos a camps de concentració nazis*, i la inauguració de l'exposició de l'Amical de Mauthausen sobre els bascos deportats a Mauthausen.

A Santa Clara hi va haver un acte de reconeixement i reparació amb la lectura d'un poema de José Hierro i una biografia breu de cadascun dels deportats a càrrec dels alumnes de l'IES *Zunzunegui* amb acompanyament del grup de clarinets de l'escola de música.

Després de rebre *l'agurra de Lorabbarri Dantza Taldea*, les persones assistents van dipositar un clavell blanc davant del monument In Memoriam.

25 de juny. Terrassa(Barcelona). Projectió del documental *Carretera a Gusen* a la residència on viu Josefina Izquierdo, la filla del deportat Félix Izquierdo García, assassinat a Gusen i protagonista, amb el seu nét Àlex, d'aquest documental. Una tarda molt emotiva amb els companys i companyes de Josefina.

29 de juny. (Terrassa). L'Amical va estar convidada pel Club de Lectura del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa a fer una activitat relacionada amb l'Holocaust, arrel de la lectura de la novel·la *Las costureras de Auschwitz*.

Xesco Montañez i el president de l'Amical van presentar el taller *Cinema i Holocaust* amb el que es va fer una sessió molt participativa per part de les persones que hi eren presents.

29 de juny. Ejea de los Caballeros (Saragossa). Els alumnes de l'IES *Cinco Villas*, que van participar al viatge a Mauthausen el maig passat, van organitzar un acte al Centre Cívic de la localitat per explicar les seves experiències i reflexions sobre el viatge a Mauthausen en un acte obert tant als companys i companyes de l'Institut com a la població en general d'Ejea de los Caballeros.

5 de juliol. Barcelona. A la reunió ordinària del Con-

Jordi Font y la Consellera de Justícia, Gemma Uba-sart, van dedicar paraules de reconeixement a la nostra companya Rosa Toran que formava part del Consell. El president de la nostra associació va intervenir per mostrar el nostre agraïment al Memorial, a la Conselleria, a les institucions, a les entitats de memòria i a totes les persones que ens havien transmès mostres de condol.

24 d'agost. Sueca (València). Aquest any, com els dos anteriors, es va fer el dia 24 d'agost un homenatge al cementiri de Sueca a Amado Granell i a dos membres de *La Nueve*, amb motiu de l'alliberament de París. També es va homenatjar a una deportada i tres deportats de la localitat. L'acte va acabar a la fossa

dels afusellats.

Com a Delegat de l'Amical va participar Adrián Blas Mínguez que va parlar davant les tombes dels deportats.

13 de setembre. París. A la seu municipal del districte 8 de París, es va inaugurar l'exposició *d'Angoulême à Nuremberg, 1940/1945* de l'associació *24 Août 1944*. Va ser presentada per l'alcaldesa del districte i per Veronique Olivares, la presidenta de l'associació, que va convidar a l'Amical de Mauthausen, que va estar representada pel nostre president. Entre els assistents hi havia diversos familiars de deportats i altres exiliats republicans.

14 de setembre. Terrassa (Barcelona). Organitzat per Ferran Peña de l'*Ateneu Terrassenc* es va presentar, a la seu d'aquesta entitat cultural, el projecte del documental *Carretera a Gusen* amb la intervenció del seu protagonista, Àlex Cirera, i el president de l'Amical. A la presentació va seguir un interessant col·loqui amb el públic assistent.

14 de setembre. Madrid. El Centre Sefarad Israel va celebrar l'arribada de *Rosh Hashaná*, l'any nou jueu 5784, amb un acte en el qual es va lliurar el premi *Corona d'Esther* a l'historiador i investigador Josep

sell de Participació del Memorial Democràtic el seu president, Carles Vallejo, el Director del Memorial,

Calvet. Amb la presentació d'Israel Doncel i la introducció del director del Centre, Jaime Moreno Bau. A la cerimònia van parlar, entre d'altres, Isaac Benzaquen, president de la Federació de Comunitats jueves d'Espanya, i Ángeles Moreno Bau, Secretària d'Estat d'Afers Exteriors i Globals. La nostra enhora-

bona al premiat, soci i col·laborador de l'Amical en múltiples activitats.

16 de setembre. Llerena (Badajoz). Al saló *Juan Simeón Vidarte* del complex cultural *La Merced*, d'aquesta localitat va tenir lloc la *I Jornada de Memòria Històrica Democràtica de la Campiña Sur de Badajoz*. El nostre delegat a Extremadura, José Hinojosa, va participar a la jornada amb la ponència: *Els deportats de la Campiña Sud als camps nazis*.

21 al 24 de setembre. Àvila. La *Fundación Jesús Pereda*, amb la coordinació d'Isabel Alonso Dávila, Henar Alonso Rodríguez i Honorio García Martín, va

celebrar les Jornades de Memòria Històrica que van abordar, entre altres temes, la repressió franquista a Àvila, els arxius i la memòria i el context de les lleis de memòria. Van col·laborar diferents organitzacions i associacions, entre elles l'Amical de Mauthausen i altres camps amb la participació d'Alex Rigol als tallers per a docents amb el projecte *Stolpersteine Barcelona* i Concha Díaz a la taula rodona *Memòries personals i memòria col·lectiva* amb la ponència *Abulenses als camps de concentració nazis*.

3 d'octubre. Motril (Granada). A la *Sala del Azúcar* de la Fàbrica del Pilar d'aquesta localitat, presentació de l'exposició *Seguir Siendo*, que estarà exposada fins al 4 de novembre. L'exposició és el fruit

de la investigació en la qual ha participat el nostre delegat a Andalusia, Ángel del Río, sobre les 54 persones de les comarques de l'Alpujarra, la Costa i el Valle de Lecrín, que van ser deportades als camps nazis. Després d'un any de recerca s'ha pogut reconstruir gran part de la seva història pels camps francesos, les companyies de treballadors estrangers, la legió estrangera, l'exili, la resistència francesa i la deportació.

Les històries recuperades d'aquests 54 granadins es poden seguir a la pàgina web que s'ha creat a aquest efecte:

<https://deportadosdegranada.asociacion14deabril.es>

6 d'octubre. Almoharín (Càceres). Homenatge al deportat local Manuel Sánchez Olivera on van intervenir el nostre delegat José Hinojosa i Antonio José Arjona, membre del grup col·laborador. L'acte va ser molt emotiu per la presència de familiars de Manuel i va estar organitzat per l'Ajuntament d'Almoharín i la delegació de l'Amical.

Paral·lelament es va exhibir l'exposició: *República-nos españoles deportados a los campos nazis*.

9 d'octubre. Berga (Barcelona). A Berga va tenir lloc la inauguració d'un carrer dedicat al deportat Josep Ester Borrás, lluitador antifeixista i fundador i president de la FEDIP. Un altre dels carrers de la localitat ja porta el nom de la també deportada Alfonsina Bueno a qui també se li va dedicar un gran mural en memòria d'aquesta deportada supervivent de Ravensbruck, lluitadora antifeixista, que va ser parella de Josep Ester.

13-14 d'octubre. La Granadella (Lleida). La *Festa del Pedal Antifeixista* va començar amb la projecció del documental *Carretera a Gusen*

al Centre Cívic de la localitat, amb la presència de l'Àlex Cirera i Joan M. Calvo, el nostre president. El dia 14 la ruta ciclista va visitar la cova de Santa Llúcia ubicada a les proximitats de La Bisbal de Falset on hi va haver un important hospital durant els mesos que la zona es va veure afectada per la proximitat del front de guerra. La memòria de la presència dels *Brigadistes Internacionals* en aquest indret s'ha anat recuperat durant les últimes setmanes.

15 d'octubre. Xerta (Tarragona). Homenatge als 14 veïns de la localitat deportats a camps nazis. Xerta, una localitat que als anys 30 del segle XX tenia uns 2100 habitants, n'hi va haver 14 que van patir la deportació i, entre ells, 11 van ser assassinats als camps nazis.

19 d'octubre. Rocafort (València). Organitzat per l'associació *Republicans de Rocafort*, al *Nou Espai* (antic casino) es va projectar el documental *La maleta de Mauthausen* amb un col·loqui posterior, amb les intervencions d'Àngel González, president de la CAMDE-PV i Adrián Blas Mínguez, delegat de la Amical de Mauthausen.

10 d'octubre. Madrid. La fiscal de sala de DDHH i

Memòria Democràtica, Dolores Delgado, va convocar algunes associacions de memòria, entre elles l'Amical i la *Federación Estatal de Foros por la Memoria*, per a participar en una reunió on va exposar la feina que s'està fent per regular les línies d'actuació recollides a la llei 20/2022, de 19 d'octubre, de Memòria Democràtica i les limitacions d'aquesta unitat especialitzada. Va assistir també la fiscal adjunta, Virginia García.

20-21 de octubre. Baix Llobregat (Barcelona). Participació de la nostra entitat, a les *Jornades d'Història i Memòria: converses pedagògiques i intercanvi d'experiències*, i als tallers simultanis. Unes jornades organitzades pel Memorial Democràtic i la Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat amb l'objectiu d'activar i compartir recursos, desenvolupar materials didàctics i crear xarxa entre el professorat.

30 d'octubre. Sueca (València). El nostre delegat a la Comunitat Valenciana va visitar la biblioteca pública de Sueca per conèixer el llegat que Virtudes Cuevas, supervivent del camp nazi de Ravensbrück, que ho va llegar a la localitat.

30 d'octubre. Saragossa. La nostra delegada a l'Aragó, Elena Blasco, va participar en l'homenatge a les víctimes del franquisme, celebrat al memorial que les recorda al cementiri de Torrero de la capital aragonesa. L'acte va ser organitzat per la *Plataforma de Asociaciones Memorialistas de Aragón* (PAMA) de la qual la nostra associació és un dels membres fundadors.

30 d'octubre. Madrid. Per segon any, es va celebrar el *Dia de Record i Homenatge a totes les víctimes del cop militar, la Guerra i la Dictadura* a l'Auditori Nacional de Música en un acte d'Estat, presidit pel presi-

dent de Govern que va començar amb un minut de silenci i la intervenció del ministre de la *Presidencia, Relaciones con las Cortes y Memoria Democrática* en funcions, Félix Bolaños; el qual, adreçant-se als familiars de les víctimes, va reafirmar el seu *compromís ferm i irrenunciable... perquè mai més us sentiui sols*. A continuació, es va fer el lliurament d'una vintena de *Declaracions de reparació i reconeixement personal*, entre les quals hi havia la de Conxita Grangé (deportada a Ravensbrück per les seves activitats a la Resistència francesa contra els nazis) que va ser recollida per la neboda Gabriela Grangé.

Teresa Alberti va parlar en nom de les víctimes i el

president del Govern va recordar que les persones honorades se sumen a les 242 víctimes que ja han estat homenatjades per l'Estat quan es compleix un any de l'aprovació de la *Llei de Memòria Democràtica* i en va subratllar el compromís absolut amb les polítiques de memòria perquè *mai més aquesta lluita torni a quedar ofegada en un mar d'interessat oblit*. Finalment, va mostrar la seva gratitud i reconeixement a

totes les associacions de memòria, ja que *gràcies a la vostra tasca hem aixecat el vel de silenci que algunes administracions amenacen de tornar a imposar*. Joan Manuel Serrat i Rozalén van tancar l'acte amb la interpretació del poema *Para a la libertad* de Miguel Hernández.

31 d'octubre. Saragossa. Organitzada per PAMA es va celebrar, a l'antic saló de Plens de la Diputació de Saragossa, una xerrada sobre la necessitat de la memòria democràtica, on van participar els professors: Herminio Lafoz, Adolfo Barrena i M. Àngel Ruiz Carnicer.

1 de novembre. Ejea de los Caballeros (Saragossa). Homenatge als deportats d'Ejea i als represaliats pel franquisme davant de la placa dedicada als deportats de la localitat, que està ubicada al cementiri d'Ejea. A l'acte hi van assistir familiars i veïns del poble, així com l'alcalde, Teresa Ladrero, i la diputada a les Corts Juana Tere Guilleme, totes dues familiars d'un dels deportats.

2 de novembre. Terrassa (Barcelona). Convidats pel Cine-club d'Amics de les Arts de Terrassa, es va projectar el documental *Carretera a Gusen* amb la participació del seu director, Eloy Calvo, y el protagonista, l'Àlex Cirera.

24 de novembre. Alfarràs (Lleida). Els alumnes Maria Llena i Aleix Llena de l'Institut d'Almenar, que van viatjar a Mauthausen el maig passat, van donar testimoni de les seves vivències durant el viatge i el compromís antifeixista, en un acte celebrat al local de jubilats de la localitat. Assistiren a l'acte, juntament amb nombrós públic, l'alcalde i la regidora de cultura, així com alguns professors de l'institut i Josep San Martín en representació de l'Amical.

16 de novembre. Dénia (Alacant). A la Casa Municipal de Cultura, xerrada i presentació del llibre del nostre delegat al PV, Adrián Blas Mínguez: *Deportación. Guerra, exilio y muerte. Valencianas y valencianos en los campos de exterminio nazis.*

16-17 de novembre. Reus (Tarragona). Col·locació de tres Stolpersteine dedicades als deportats Miquel Fort Segué, Joan i Pere Vergés Aleu.

19 de novembre. Barcelona. Davant de la comissaria de la Policia Nacional de *Via Laietana* va tenir lloc una mobilització on l'Amical, com una de les entitats signants, va estar present per exigir que aquesta comissaria es converteixi durant aquesta legislatura en un Centre de Memòria.

9 de desembre. Àger (Lleida). Col·locació d'una Stolpersteine, davant del que fou el seu domicili, en memòria del deportat, supervivent de Mauthausen, Antoni Ibern Eroles. És la primera Stolpersteine que es col·loca a la comarca de la Noguera de Lleida. L'acte, organitzat per l'ajuntament i la Fundació Arnau Mir de Tost, va comptar amb l'assistència de membres de la família d'Antoni Ibern, l'alcalde de la localitat i nombrosos veïns que van voler retre-li homenatge.

També es va inaugurar una placa del Memorial Democràtic amb els noms de les víctimes de la Guerra Civil i la repressió franquista al poble d'Àger.

22 de desembre. Ibars de Noguera (Lleida). Els alumnes Maria Llena i Aleix Llena de l'Institut d'Almenar, que van viatjar a Mauthausen el maig passat, van donar testimoni de les seves vivències durant el viatge i el compromís antifeixista, en un acte celebrat al local social de la localitat. Assistiren a l'acte, juntament amb nombrosos públics, l'alcalde de la localitat, així com alguns professors de l'Institut i Josep San Martín en representació de l'Amical.

LECTURAS RECOMENDADAS

Psicología del mal, de Pablo Martínez-Botello

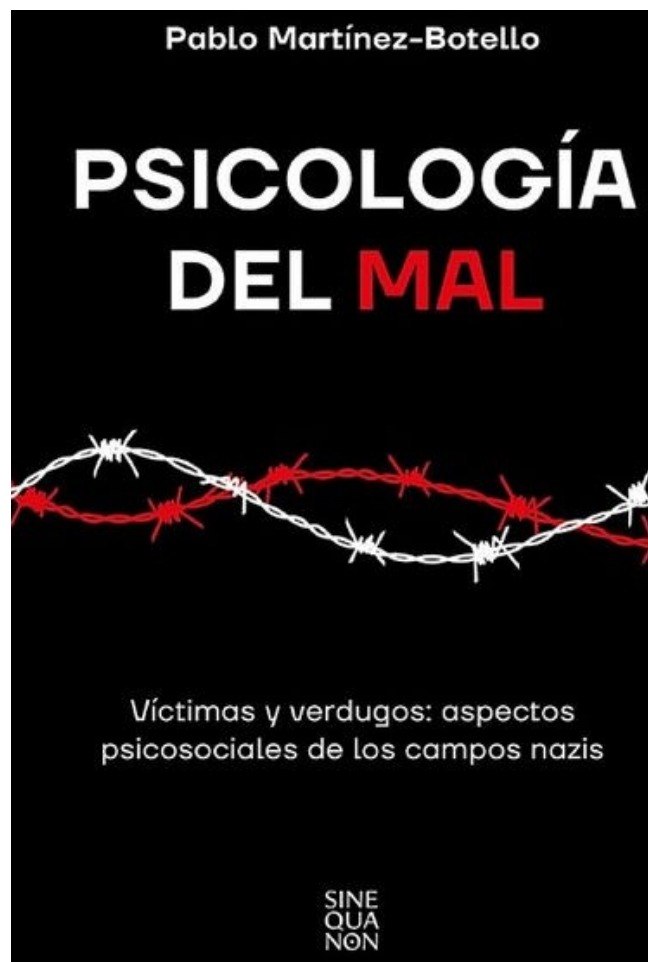
Segon llibre de Pablo Martínez-Botello dedicat a les víctimes de la deportació als camps nazis durant la Segona Guerra Mundial. El primer, titulat *Un viaje hacia la muerte. La deportación y exterminación de españoles durante la II Guerra Mundial* (2002) tractava sobre les itineràncies i les causes que van determinar la deportació de milers d'espanyols entre el 1940 i el 1945. En aquest nou llibre, l'autor presenta el món concentracionari en una constant contraposició entre víctimes i victimaris aprofundint en aquells aspectes sociològics que, d'una forma generalitzada i intensa, es desenvolupaven als camps on les víctimes (els deportats i deportades) s'enfrontaven a una realitat, els codis de la qual no tenien res a veure amb les referències reconeixibles, valors i costums de la societat d'on provenien. Així, els aspectes psicològics derivats de les permanents pràctiques de deshumanització a les quals eren sotmesos els interns condicionaven el seu dia a dia i van ser un clar factor que va poder enfonsar –segons la terminologia encunyada per Primo Levi– a molts d'ells en aquell imperi del mal suprem que van ser els camps nazis.

L'autor cita, en el seu treball, publicacions de diversos experts que han reflexionat sobre el fenomen de la deportació durant la Segona Guerra Mundial, sobre la vida i la mort als *Lager*; i també es recolza en testimonis de supervivents, entre els quals se n'han seleccionat diversos de diferents republicans espanyols.

La pretensió de l'autor ha estat oferir al lector una eina de divulgació que li pugui ser útil per aproximar-se al món fosc dels camps nazis. Crec que ho ha aconseguit sobradament i el seu llibre pot ser un bon punt de partida per a qui vulgui aprofundir en aquell període de la història que, com diu l'autor, s'ha de fer conèixer en tota la seva extensió per evitar situacions

futures on es puguin posar en risc massivament els Drets Humans. Alguns exemples recents avalen aquesta mirada imprescindible cap a la prevenció.

MARTÍNEZ-BOTELLO, Pablo. *Psicología del mal*, Penguin Random House Grip Editorial, Barcelona, 2023

RECORDEM A...

Eugeni Renom Cucurella

Soci 1877. Morí el passat 13 de novembre.

Era nebot-nét del deportat, que fou bomber de Barcelona: Eugeni Riera Moll. Col·laborava amb el Taller d'història del Clot i el Camp de l'Arpa.

Asunción Sánchez.

Va morir a Portet-Sur-Garonne als 101 anys. Vídua del presoner resistent a Eysses i deportat a Dachau Isidro Sánchez, 73986, subcamp d'Allach. Isidro va ser membre de la FNDIRP. El seu nebot Pedro Rodríguez Sánchez, va ser membre de l'Amical de Mauthausen, i el seu nebot-nét, Juan Pedro Rodríguez, és soci de l'Amical de Mauthausen espanyola i de la Fédération Nationale des Déportés et Internés Résistants et Patriotes (FNDIRP).

Jordi Banque (14.06.1944 – 13.11.2023).

L'associació alemanya *Voluntaris Internacionals de la Llibertat 1936-1939* (KFSR 1936-1939) ens ha fet arribar la notícia de la mort de Jordi, fill de comunistes i republicans espanyols, que fou membre fundador de l'associació *KFSR 1936-1939*. Va participar activament a la junta directiva i va haver de dimitir per malaltia.

La lluita dels espanyols per la llibertat li era molt estimada. Incansable i fidel als seus ideals, va transmetre les experiències de la lluita de les Brigades Internacionals a les noves generacions. Sempre va ser implacable a la lluita contra el feixisme i per un món millor i més just.

Lluís Reverte Zaragoza

(Ulldecona, 5/12/1933-Barcelona, 24/12/2023).

Va néixer a Ulldecona (Tarragona) el 1933 i tenia poc més de quatre anys quan el seu pare, davant l'avenç de les tropes franquistes, va decidir buscar refugi a Barcelona, iniciant un periple que el va portar a l'exili i posteriorment seria deportat a Mauthausen, on va morir el 28/07/1942. Lluís ha mantingut viva la memòria del seu pare al llarg dels anys. Com a soci col·laborador i com a membre de la Junta de l'Amical ha participat, des de fa anys, en diverses activitats de difusió, donant testimoni a nombrosos centres educatius. La salut l'havia apartat de l'activisme, però el seu treball i la seva implicació encara estan ben presents a l'Amical. Descansa en pau, Lluís.

Familiars de deportats. Mauthausen 8/05/2023

Tots els homes i dones qu'han format i formen part de l'Amical han aportat la seva capacitat de lluita per a rescabalar la dignitat de les víctimes i per a mantenir el missatge de pau, llibertat i justícia.

Rosa Toran

Feliç 2024

Amical de Mauthausen
i altres camps i de
totes les víctimes del
nazisme d'Espanya

**Diputació
Barcelona**

LOTRANS